

KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi római kath. irodalmi társulat heti közlönye.

Megjelenik minden szombaton. — A társulat minden rendű tagjai a lapot tagdíjaikért kapják. — Nemtagok részére előfizetési díj: egészévre 4 frt, félévre 2 frt, negyedévre 1 frt

Ugy a lap szellemi részét illető cikkek, mint az előfizetési pénzek a „Közművelődés” szerkesztőségének Gyulafehérvárra a várba küldendők.

Szentséges Urunknak, Isten Gondviseléséből
XIII. LEO PÁPÁNAK apostoli levele,

*melylyel rendkívüli jubileum hirdetik. *)*

Tisztelendő Testvéreinknek, Patriarkáknak, Primásoknak, Érsekeknek és Püspököknek, kik az Apostoli Székkel békében és közösségben vannak, valamint Szeretett Fiainknak, Krisztus összes hívőinek, üdv s Apostoli Áldás.

XIII. Leo PP.

Főtisztelendő Testvérek és Szeretett Fiaink! Jézus Krisztus küzdő egyháza, mely az emberiségnek a legmagasabb üdvét és biztonságot adhatja, a szorongatások jelen korszakában naponta oly újabb viharoknak van kitéve, mint ama kis hajó a Genezareth taván, mely egykor Krisztust és tanítványait vivén, a szél és habok által oly erősen meghányatott. — Csakugyan azok, kik a catholicismus ellen háborút folytatnak, számuk-, erejük- és vakmerő merényleteikkel kezdenek mérték felett kihívók lenni, meg nem elégedve azzal, hogy az égi tanokat nyilvánosan megtagadják, roppant erélylyel és heves erőszakossággal arra törekeshnek, hogy az egyházat a polgári társadalomból vagy végképen kiküszöböljék, vagy legalább tehetetlenné tegyék a népek nyilvános életében. — Azért történik, hogy az egyház isteni Alapítójától nyert hivatala gyakorlásában, minden oldalról nagy nehézségek közé bonyolittatik és mindenben gátoltatik. — Ezen istentelen összeesküvés legkeserűbb gyümölcsei főleg a római pápának jutnak osztályrészül, mert miután legitim jogaitól megfosztották, legfontosabb feladatának teljesítésében sokszorosan megakadályozták, mintegy gunyképen meg-

hagyták részére a királyi Felség bizonyos látszatát. — Azért érezzük Mi, kik az isteni Gondviselés intézkedése folytán az egyházi hatalom legmagasabb polczára emelttünk, és az egyház feletti gondoskodásra köteleztünk; azért mondtuk már számtalanszor, hogy mily súlyos, mennyire szorongatott a Mi helyzetünk, melybe ezen gonosz idők viszontagságai minket sodortak. Nem akarjuk részleteiben felsorolni, mert ugyanis mindenki tudja, hogy ezen városunkban számos évek óta mi történik. Itt, a katolikus igazságok centrumában gunyoltatik ki a vallás szentsége, sértetik meg az apostoli Szentszék méltósága és van a pápa felsége gyakori gyaláztatásoknak kitéve rosz akaratu emberek által. Sok oly dolgot kiragadtak hatalmunk köréből, amit elődeink ájtatos bőkezűséggel alapítottak, és utódaiknak hátrahagyták, hogy sértetlenül megőrizzék; és még attól sem riadtak vissza, hogy a propaganda szent intézményének jogait megsértsék, mely nemcsak a vallás körül, hanem a népek civilisatioja körül is kitünő érdemeket szerzett s a melyet előbbi időknek semmiféle hatalma sem sértett meg. Számos katolikus ritusu templom bezáratott vagy megszenteltetett a häereticus ritusnak pedig szaporítottak; gonosz tanok tettekkel és írásban büntetlenül terjesztettek. Azok, kik a legfőbb hatalmat magukhoz ragadták, gyakran oly törvények behozatalán fáradoznak, melyek az egyházra és a kath. névre sértők, teszik ezt Saját szemek előtt, kiknek Isten megbízása folytán örködnünk kell, hogy a keresztény ügy sértetlenül, s az egyház jogai biztosítva maradjanak. Tekintet nélkül azon tanítói hatalomra, mely a római pápának Istentől nyert küldetése, kizárják tekintélyünket és befolyásunkat még az ifjuság neveléséből is; és ha Nekünk megengedtetik, ami magán embereknek sincs megtiltva, hogy t. i. az ifjuság ne-

*) A „M. K.” után.

velésére saját költségünkön iskolákat emelhessünk, úgy azokba rögtön betolakodik a polgári törvények jogosulatlan erőszaka és szigoru. Ezen szomora körülmény által annál fájdalmasabban érintetünk, mert képtelenek vagyunk segíteni, amint azt annyira óhajtanók. Mert Mi inkább vagyunk ellenségeink hatalmában, mint a magunkéban és miután azon szabadság gyakorlata, mely nekünk még meghagyatott, idegen önkény által elragadtathatik, vagy megapasztathatik, nem bir az állandóság erejével.

Azonkívül a napi tapasztalás mutatja, hogy e baj ragálya a keresztény egyetemesség testének többi részébe is beszivárog és elterjed. Mert az egyháztól elfordult népek napról napra nagyobb nyomorúságba rohannak és ahol egyszer a kath. hit kialudt vagy meggyengült, ott csak még egy lépés választ el az örületes fogalmak és ujtások dühétől. És a hol Annak legmagasabb és legnemesebb hatalma megvetésben részesül, aki az Istent képviseli e földön, ott kézzelfogható, hogy az emberi tekintélynek nem állhat többé rendelkezésére elég erős gyepő ahhoz, hogy a lázadók zabolátlan szellemét és a tömegnek örületes szabadság utáni hő vágyát megfékezni lehessen. És ezen okból a polgári társadalom, bár eddig is nagy szorongattatásnak lőn alávetve, azon félelemtől van eltelve, hogy még nagyobb veszedelmek következhetnek.

Hogy tehát az egyház ellenségeinek törekvéseit megghusithassa és hivatását mindnyájunk előnyére betölthesse, sokat kell, hogy dolgozzék és küzdjön. De ezen heves és különféle harcshan, mely Isten tekintélyeért és a lelkek örök üdvösségeért foly, a küzdelem, minden emberi erő és fáradtság hiábavaló lenne, ha nem részesülnénk Istennek e vészes időkhöz mért segélyében, — azért a kereszténység a szomoru és sanyaru időekben gondok és fáradalmak közt mindig Istenhez fordult könyörgéseivel, hogy megadja az erőt, hogy harcolhasson és a hatalmat, hogy győzhessen. Elődeink ezen kitünő szokását és kegyelmét utánozva, és mivel tudjuk, hogy Isten annál hamarabb meghallgatja könyörgéseinket, minél erősebb bennünk a bünbárat és az akarat, hogy tőle kegyelmet és bocsánatot nyerjünk: ezen iratunkkal a kath. világ részére egy rendkívüli szent jubilaeumi bucsut hirdetünk ki az égi ortalom elnyerhetésére és a lelkek segélyére.

A mindenható Isten könyörületesességében és szent Péter és Pál apostolok tekintélyében megbizva, a kötésre és feloldásra adott azon hatalomnál fogva, melyet méltatlan voltunk daczára, Istentől nyer-

tünk, ezennel mindkét nembeli keresztény hiveknek, egy teljes bünbocsánatot adunk egy általános jubilaeumi bucsu alakjában, ha csak azok, kik Európában laknak, márcz. 19-től, sz. József ünnepének napjától kezdve november elsőig, Mindszentek napjáig bezárólag; akik azonban Európán kívül laknak, ugyanazon márczius 19-től kezdve folyó 1881. év utolsó napjáig bezárólag azt végzik, ami a következőkben rendelve van: hogy t. i. a polgárok és idegenek Rómában a laterani, a vaticani és libertani basilikát külön-külön két izben meglátogassák és ott egy ideig a kath. egyház és az apostoli Szent-Szék fölemeléseért és jólétéért, az eretnecség kiirtásáért, minden tévhitűek megteréseért, a keresztény fejedelmek egyetértéseért és az összetartásáért a Mi szellemünkben ájtatos imákat küldjenek Istenhez; és tartsanak egy böjt napot is, azon csak böjti ételeket élvezzenek, de nem egy a böjti fölmentésben foglaltató vagy egy olyan más böjt napon, a melyen az egyházi parancs folytán különben is szigoru böjt tartására köteleztetnek; továbbá, hogy a sz. gyónásban és az áldozás szentségében részesüljenek és valamely ájtatos czélhoz alamiznával járuljanak. E tekintetben különösen azon intézeteket ajánljuk, melyeket nem rég egy iratban a keresztények könyörületeségének oltalmába ajánlottunk, t. i. a Propaganda Fideit, a Jézus szt. gyermekségének egyletét és a keleti iskolákat, melyeknek a távoli és civilizálatlan tájakbani szükséghez mért fölállítására és előmozdítására leghőbb óhajtasunk és erős elhatározásunk. Mindazok azonban, kik az örök városon kívül bárhol laknak, látogassanak meg az ordinariatusuk vagy azok vicariusai, vagy officzialisai, vagy hol ilyenek hiányoznak, a lelkipásztorkodást végző egyén által megjelölt három templomot, mindegyiket kétszer, vagy a hol csak kettő van, mindegyiket háromszor, vagy a hol csak egy van, a fentjelölt időközben hatszor, és teljesítsék az előbb említett többi szent ájtatosságot. Akarjuk, hogy ezen bucsu, azon lelkekhez, kik Isten iránt szeretetben váltak meg e világtól, könyörgéskép intézethessék. Ezenkívül megengedjük az ordinariatusoknak, hogy a káptalanoknak és congregatióknak úgy a világi, mint a szerzetes rendi pápáknak, egyesületeknek, társulatoknak és mindenféle egyetemeknek és collégiumoknak, melyek az említett templomokat körmenetekben látogatják meg, ezen templom látogatások számát bölcs belátásuk szerint korlátozhassák.

Megengedjük, hogy a hajósok és utasok, amint lakhelyeikre vagy más meghatározotti tartózkodási

helyre mennek, a fő- vagy plébánia templom hatszori látogatása és a többi előirt ájtatosságok érvényes végzése után, ugyanazon bünbocsánatot nyerhessék. A mindkét nembeli szerzetes rendi tagoknak, így azoknak is, kik állandóan kolostorokban tartózkodnak, mint szintén más személyeknek, világi hiveknek úgy, mint világi és szerzetes rendi papoknak, kik fogság, testi betegség vagy más alapos ok által gátoltatva vannak az érintett ájtatosságokat, vagy némelyeket azok közül végezni megengedjük és megtűrjük, hogy gyóntató atyjuk, azokat más ájtatosságokra változtathassa, vagy azokat más időkre halaszthassa és fölruházzuk egyszersmind azon hatalommal, hogy a gyermekeket, kik még az első szent áldozásban nem részesültek, a sz. áldozás alól fölmenthessék.

Ezenkívül minden keresztény hívőt, világiakat, úgy mint minden néven nevezendő rendek és intézetek világi és szerzetes rendi papjait akkor is, ha különös fölemlítése szükségeltetnék, fölruházzuk azon teljhatalommal, hogy ezen célból, bármilyen világi vagy szerzetes rendi, valódi gyóntatónak approbált papot gyóntató atyául választhassanak és ezen teljhatalmat igénybe vehetik az apácák, novitiusok, és más kolostorokban tartózkodó nők, ha az illető gyóntató női kolostorok részére approbálva van. A gyóntató atyákat fölruházzuk ezen alkalomból, de csakis ezen jubilaumi bucsu tartamára, mindazon teljhatalmakkal, melyekkel általunk 1879. febr. 15-éről kelt, „Pontifices maximi“ szavakkal kezdődő apostoli iratunk által kihirdetett másik jubilaumi bucsu alkalmával fölruházva voltak, mindazonáltal tekintetbe vételével mindazon kivételeknek, melyek amaz iratunkban megjelölve lettek.

Hogy azonban amaz üdvös gyümölcsök, melyeket szem előtt tartunk, ezen sz. jubilaumi bucsu által annál biztosabban és bővebben elnyerethessenek, törekedjék mindenki erejéhez mérten különös ájtatosság és imádás által a bold. Szűz Mária segélyét ezen időre kinyerni, A sz. jubilaumi bucsut magát azonban a bold. Szűz Mária legtisztább hitestársának, sz. Józsefnek oldalába helyezzük, kit dicső emlékü IX. Pius pápa az egész egyház patronusának nyilvánított és akinek segélyét, óhajtásunk, hogy minden keresztény hívő napi imádságában kikérje. Ezen kívül figyelmeztetünk mindenkit, hogy ájtatos bucsujárásokat tegyenek a szentek templomaihoz, kik a különböző országokban mint szentek különös tiszteletben részesülnek; ezek közül Olaszországban a lorettoi bold. Szűz Máriaszent temploma emelkedik ki, melyeta legmélyebb titkokra való visszaemlékezés különösen ajánl. Azért rendeljük és a szent engedelmesség erejében parancsoljuk az ordinariusoknak, vicariusoknak és officialisaiknak, vagy a hol ilyenek nincsenek, a lelkipásztorkodást végzőknek, hogy amint jelen iratunkról egy másolatot vagy nyomott példányt kezükhez kapnak, azt kerületeikben nyilvánosságra hozzák és miután a nép, a mennyire az lehetséges, Isten szavának hirdetése által kellőleg előkészítettet, a templom vagy

templomok, melyek meglátogatandók, mint fönebb rendeltetik, megjelöltessenek.

Hogy jelen iratunk, mely minden egyes helyre külön el nem vihető, könnyebben juthasson általános tudomásra, akarjuk, hogy azon másolatoknak, vagy nyomtatott példányoknak is, melyek egy közjegyző által aláírva és egy egyházi méltóságot viselő egyén pecsétjével ellátva van, mindenütt ugyanazon hitelességgel birjon, mint aminővel jelen iratunk birna, ha ez maga fölmutattatnék.

Adatott Rómában Sz. Péternél, 1881. márcz. 22-én, pápaságunk negyedik évében.

XIII. LEO.

Gyermekeink és a divat.

(Vége.)

Ily, s a felsoroltakon kívül még számtalan káros következménye van a divatos czifrázkodásnak gyermekeink erkölcsi életére nézve, melyeket, ha komolyan fontolóra veszünk, azonnal felismerjük nemzetünk erkölcsi sülyedésének okait, s ha látunk ez egy szegény és egyszerű, de előttünk talán ismeretlen körülmények és életmód között bizonyos idő alatt czifra delnővé változott hölgyet, önkényt jön a határozott és másithatlan bírálat; hogy t. i. a fényes delnő otthon levő nővére, ki napi keserves és fáradságos keresményének nagy részét beteszes édes anyja gyógyszerreinek beszerzésére takarítgatja meg, rongyaiban is gazdagabb, mint a czifra testvér, mert ő bármikor lehetne azzá, mivé az eltevedt lett, míg utóbbi előtt semmi eszköz nem áll rendelkezésre azzá lehetni, a mi volt.

Felűnttettem a menyinyire tehetségem engedte a divatnak káros hatását gyermekeink és a fejlődő s már fejlett mindkét nemű ifjuság erkölcsi életére nézve, lásuk már most:

2. Minő befolyással van a divatos öltözködés gyermekeink testi fejlődésére nézve?

Jól tudjuk azt, hogy csak is ép testben lakik ép lélek, s még sem tartva ezt szem előtt, s nem gondolva meg, hogy a ruházat mily nagy befolyással van az éltető szervek kellő fejlődésére és működésére, szóval: az egészségre, számtalan esetben fordul elő, hogy gyermekeink — főképp leányaink — a divatos öltözködés miatt testileg elsatnyulnak, szóval félszegekké, nyomorékokká válnak.

Valjon, ha eszébe jutott volna a hirneves nevelők valamelyikének, hogy a korunkban oly nagyon elterjedt mellfüzőt — mieder — leányok számára büntetési eszköz gyanánt használja föl, nem támadt volna-e elle-ne az egész művelt világ?

És ime, ma alig haladta el a kis leányka a 4-5-ik életévet, már is prés közé szorítják s a között tartják éveken át, mert azt hiszik, hogy csak is így lesz növése egyenes, karcsu, s e tekintetben képesek a végletekig menni, csakhogy vágyaikat elérhessék.

Nem gondolják meg, hogy ez által az életfentartó, legfontosabb és legnemesebb szervek fejlődésének és működésének vetettek gátat; nem jut eszükbe, hogy a nő úgy szép, a mint őt Isten alkotta, s az előforduló számtalan példa daczára nem akarják elismerni, hogy ezen préselés által az anyák leendő magzataikat fejletlen nyomorékokká, a leányok önmagukat számtalan betegség tárházává teszik.

Mit mondjak még a karokat, nyakat, mellett fődeten hagyó ruhákról, s mit az arasznyi hosszúságu sarkkal bíró cipőkről?

Az előbbiekre, mint a kéjvágy legfőbb ingereire elég egy futó pillantás, hogy arczpirulva forduljunk azonnal félre; az utóbbiakról nyilatkozzanak azok, kik, lábujhegyen járnak a helyett, hogy ménes közben az e célra bölcsen alkotott talpat hanszálnák fel. Avagy ne sajnáljuk-e a kis fiut vagy kis leányt, kinek se otthon, sem az iskola udvarán nem szabad néhány perczet a futkározás és másnemű vérmozgató — testedző — játékra felhasználni azon egyszerű okból, mert szép szalagos, kényes, fényes drága ruháját könnyen bepiszkolhatná, s e miatt a jó és gondoskis mamától verést, vagy másnemű büntetést kapna.

Oh ti gondos mamácskák! megvonjátok gyermekeitektől az egészség- és testi fejlődésre megkívántató legfontosabb tápszert, a mozgást; sajnáljátok a ruhát, többre becsülitek gyermekeitekénél, de bezzeg, nem fáj szívetek akkor, midőn divatos rongyaitokban gyermekeiteket egyes testrészeiken a nap hevétől égve, majdnem megsülve szenvedni látjátok!

Számtalan okot lehetne még felhozni, melyek gyermekeinknek divatos ruházkodása ellen szólanak és azt kárnoztatják, melyek az erkölcsi és testi nevelés elérhetése elé legyőzhetlen akadályokat gördítenek, s a melyek nemzeti elkorcsosodásunk Árpád — hajdan erős — népének rohamos satnyulását lépten-nyomon bizonyítják, s ép azért fel kell használnunk minden lehető alkalmat arra, hogy a divatos öltözködés — mint erkölcsi életünk, nemzeti fejlődésünk anyagi gyarapodásunk, erősödésünk ezen megölnő ellensége, a tiszta egyszerűség életbeléptetése által ne csak korlátoztassék, hanem teljes mérvben ki is irtassék.

Hogy kik, vannak e nagy és fontos munka végzésére és nehéz feladat megoldására hivatva, s minő eszközök segélyével lehetne azt elérni, látni fogjuk a közelebbi alkalommal.

Addig is bizalommal kérem t. pályatársaimat, vegyék szívökre az ügyet, s ne sajnálják hozzászólásuk által szerény cikkem több tételeit minél több oldalról megvilágosítani.

Szánthó Mihály,
n.-szabeni kir. kath. Teréz-árvaházi
nevelő-tanító.

T A R C S A.

Erős bizalom Istenben.

(26-ik Zsoltár nyomán.)

Hogyha Isten oltalmában
Bizhatom, kitől féljek?
Életemnek, üldözői
Ő előtte elvesznek.

Tábor álljon ellenem fel,
S duljon bár a harcz dühe;
Lelkem sugja: el nem veszhet
Bennem Istenem műve.

Egyet kérek, tőled Uram —
Meg ne vond kegyelmedet,
Hogy: házadban amíg élek —
Zengjem dicsőségedet.

Mert csak itt találok enyhet,
Itt van béke lelkemen;
Győzedelmet itt arasson,
Minden szenvedélyemen.

Szent orczád előtt, azért most,
Esdekel hű gyermeked:
Vétkeim miatt ne büntess,
Nyujtsd segélyre jobb kezed!

Jó barátim, ha elhagynak —
Még sem félek a vésztől;
Mig jó Istenem velem van —
Megmenekszem a büntől.

Hogy törvényedet kövessem —
Add kegyelmed oh Uram!
S akkor hamis tanuknak
Cselszövénye törve van!

Jelszavam tehát: „légy férfi,“
„Várd urad mentő kezét“
„És erős hited legyőzi —
Lelked minden ellenét.“

Keblem telt azért reménnyel:
Megláthatni javaid;
Szent neved dicséretében,
Társul vesznek angyalid.

F. K.

Labruyère a „Személyes érdemről.“

Cs. Rákosi-tól.
(Folytatás.)

Bizonyos önmagukkal megalégedett emberek, kiknek valamely eselekményök vagy művök némileg sikerült s kik mondani hallották, hogy a szerénység nagy férfiaknak nem áll rosszul, szerénykedni merészelnék, mi-

dőn az egyszerű és természetes embereket utánozzák, hasonlóan a középtermetű emberekhez, kik midőn egy ajtón át belépnek, meghajolnak, félvén attól, nehogy fejüket megüssék.

Az ön fia hebeg, ne adja a szónoki pályára; leánya a nagy világnak termett, ne zárja őt zárdába. Xantusi) önnek szabadon bocsátottja gyenge és félénk, ne késsék őt a légiokból és katonaságból kivenni! Elő akarom léptetni, feleli ön. Halmozza el javakkal, jószágokkal, címekkel és birtokokkal; nem veszi-e észre az időt; oly században élünk, melyben ezek neki több becsületet szereznek, mint az erény. „Nagyon sok pénzembe kerülne“ válaszolja ön. De komolyan mondja-e ezt Crassus? Ugyan gondolja meg, hogy mindez csak is egy cepp viz, melyet ön a Tiberis vizéből merit, hogy X-t, kit mégis szeret, ezzel meggazdagítsa, s hogy ez által az alkalmaztatás gyalázatos következményeit, melyre ugyan alkalmas, megelőzze.

Barátainknál csak is az erényt kell tekintenünk, mely bennünket hozzájuk köt, anélkül, hogy jó vagy rossz szerencsésjüket sokat vizsgáljunk; s ha képeseknek hiszünk magunkat a kegyelem vesztettekét is pártolni, akkor bátran és bizalommal kell velők a barátságot is fenntartani, még akkor is, midőn szerencsésjök tetőpontján állanak.

Ha közönséges dolog az, hogy ritka jelenségek nagy benyomást gyakorolnak reánk, vajjon miért nem történik ez az erénynél is így? Ha szerencse, hogy valaki magas származással bír, akkor nem bevésőbbé az, ha úgy viseljük magunkat, hogy ne kérdezzék az emberek, hogy vajjon magas származásuak vagyunk-e vagy sem.

Azt látjuk, hogy a földön időrről időre kiváló emberek jelennek meg, kik erényükkel tündökölnék s kiknek kiváló tulajdonságaik bámulatraméltó tanyt árasztanak meszszire, hasonlóak ezek azon rendkívüli égi testekhez, melyek eredetét nem ismerik s melyekről még kevésbbé tudni azt, hogy letűnésük után mi válik belőlük, mivel sem elődökkel sem utódokkal nem bírnak, egymaguk képeznék egész fajukat.

A jónak szelleme utal bennünket kötelességünk teljesítésére, ha veszély forog fenn, még veszélyes is; ugyanaz ad bátorságot hozzá vagy gyarapítja a megélévőt.

Ki művészetében kitűnik, azt oly tökélyre, melyre csak képes, az mintegy kilép belőle s hasonlóvá válik ahhoz, mi a világon a legnemesebb, a legmagasabb. V2) festő, C. zenész; Pyrame 3) szerzője pedig költő; de Mignard **) csak Mignardnak, Lulli †) Lullinek, Corneille ***) pedig Corneillenek marad.

1) Xantus: Vonatkozik Courtanveauxra, a hatalmas Louvis fiára. Ez — mondja Saint-Simon — nagyon kicsi, duzzadt képű, nevetést gerjesztő hangú ember volt, kit úgy az udvarnál, mint családjában semmibe sem vettek. L. kétségbe volt esve butaságán és nem tudván mi tevős legyen vele, kinevezte a szász sveiczi testőr parancsnokává.

2) V. Vignon híres tört. festő. — C. Colasse, Lulli veje és közönséges utánozója, ki egyszerű karékesből királyi regens chorivá lett.

3) Vonatkozik Pradoura, ki hírnevét inkább Racine-nel való versengéseiknek és még inkább Boileau szatiráinak köszönheté, mint műveinek.

*) Mignard kora leghíresebb festőinek egyike. Született 1608. Troyesben † Párisban 60 éves korában.

**) Lulli sz. 1633. Florenczben, † Párisban 1678-ben.

***) Corneille Péter Franciaország legnagyobb drámaírója s a dráma megteremtője sz. 1606-ban Rouenben, † 1647-ben, mint az akadémia elnöke.

A szabad ember, ha nőtelen és szellemdus kiemelkedhetik a mindennapi helyzetéből, elvegyülhet a nagy világ közé s mint hasonló, a legelőkelőbbekkel is társalognak. De kevésbbé teheti ezt a nős, és úgy látszik, mintha a házasság minden embert bizonyos korlátok közé szorítaná.

A személyes érdem után — s ezt meg kell vallani — a nagy méltóságok és címek azok, miből az emberek nagyobb kitüntetést és nagyobb fényt nyernek. Hogy híróknek elterjedést szerezzenek, páiri méltóságokkal, érdemjelekkel s káprázatosan csillogó fénnel halmozzák el személyüket.

Philémon öltözete csillog az aranytól, mondja ön. De vajjon kevésbbé csillog-e az, a kereskedők boltjában? A legszebb selyem kelmékben szokott járni. De vajjon kevésbbé szép-e mindez, ha a boltokban felgöngyölve és végekben hever? De növeli mindezt a himzés és diszítés! Ekkor már csakugyan dicsérem a készítő művét. Ha azt kérdezik tőle: „Rány az óra?“ órát vesz elő, mely valódi remekmű. Kardjának markolata onyxból van faragva, ujján pedig hatalmas gyémántot visel, melyet az ember szemébe villogtat, s mely a maga nemében valódi ritkaság. Nem hiányzik nála azon kicsinységek közül egy sem, minőket részint hiúságból, részint szokásból viselnek az emberek, époly ő pedig kevéssé tartja magát távol a cziczomától, mint azon fiatal, ki gazdag özvegyet vesz nőül. — De valóban kíváncsivá tesz, talán csak megérdemli, hogy az ember ily drágaságokat legalább megnézzen. Küldje el nekem egyszer ezen öltözetet és Philémon drága ékszerreit, magát személyét nem kívánom.

Családol, kedves Philémon, ha azt hiszed, hogy az emberek téged pompás hintódért, tányérnyalóid seregeért és azon három pár állatért, mely téged vontat, többre becsülnék. Elkülönítik mindazt, mi hozzád úgy sem illik, hogy személyedet megtalálják, — de mit találnak ekkor? Egy nyegle embert. Nem mindig kell megbocsátani annak, ki nagy kisérlettel diszes öltözettel és pompás hintójával magát nagyobb származásunak, szellemdusabb embernek véli másoknál: hisz ezt azoknak szeméből és magatartásából is kiolvashatja, kik vele társalognak. Oly férfit, ki az udvarnál, sőt a városban is hosszú selyem köpenyt, vagy hollandi posztóból széles és a gyomort fedő szűk övet, ki fodor szattyán bőrből való csizmát, s ugyanefféle pipkát, erősen keményített és divatos gallért visel; ki szépen fésült hajjal és ép arczszínnel bír; ki mindezekhez még, némi metaphisikai elveket is ismer, ki végre bonczolni tudja, hogy mi a dicsőség; ki egy hajszálra képes mondani, hogy miként kell a legtitkosabb világtani törvényeket megismerni, — pedig maga alig ismeri — az ily embert tudósna k nevezik. A jelentéktelen ember azonban, ki dolgozó szobájában zárkozva ült, ki egész életén át csak gondolkozott, kutatott, elmélkedett, összehasonlított, olvasott és irt csak tudományos embernek mondják.

(Folyt. követh.)

Kisebb közlemények.

— **Székelyföldi oltáregylet.** A mai rohamos politikai világban élő ember előtt szinte szokatlanná kezd válni a hírlapok hasábjain mást, mint politikát, vagy politizálást olvashatni. Ugy megszokta már a nagy-világi híreket, minők p. o.: a kényes Török-Görög osztozkodás kérdése; a szomorú Francia szurony és penna — jobban — keresztharcz; a durva német kultur-kampf; a Belga kőművesi eszelősség; a Spanyol új kormányi kilátások; az Angol-Ir kérdés három „f” betűs tetele; az Egyesült Államok „nagy fába vágott” új elnökszékt foglaltása, stb, sat., hogy szinte nem is tartja érdemesnek valami „egyházi”, „vallási”, vagy pláne más aprólékos szent czélú „egyleti” ügyekről tudomást venni. Mindazonáltal, megszívlelésül azoknak, kiket illet, bátor vagyok becses lapjában egy kis tért kérni a kézdi-vásárhelyi oltáregylet számára, föl-tüntetni onajtván annak szerény működését és üdvös czéljai elmozdítására az 1880-ik évben meghozott nemes áldozatokkal — hívén, hogy: „*exemplum trahunt.*” —

Tudva van már, hogy a kézdi-vásárhelyi oltáregylet, felsőbb jóványagást nyert alapszabályai értelmében, 1876. november 19-ken állandóan megalakult. Hogy azonban tennállását biztosítani s maga etébe kitűzött magasztos czéljait elérni képes lenessen — mi természetesebb, mint hogy mindenek előtt egy állandó szerény alaptőkére kellett gondoskodnia.

Orók nála a nemes keblü adakozoknak! e tőke ma: 4200 frtig biztosítva van.

De forró köszönet és „Isten fizesse” azon buzgó rendes és partoló tágoknak is! kik míg egy felől evenkinti tagilletményeikkel az értékesebb cikkek u m: casuak, piuvialek, ciboriumok, kelyhek stb. bevásárlását: addig más felől folytonos munkásságuk és adományozásaik által a többi apróbb templomi tárgyak beszerzését lehetővé tették!

Az egylet első-és fő feladata az oltári szentségnek folytonos imádása — tagoknak lelkiismeretére leven bizva, arról itt nem szólok; de igen is szólanom kell a másodíkról, a tagoknak amaz áldozatkészségről, melyet mint mindig, úgy a lefolyt 1880-ik évben is — keblük vallásos benső sugallatát követvén — a szegény templomok fölségelése iránt a tárlatok rendezésében, nagylelkűleg tanusítottak. Amint e becses lapok hasábjain is közölve volt, a k.-vásárhelyi oltáregylet jelen év április hó 25, 26. és 27-kén fennállása óta a harmadik tárlatot fogja rendezni, melynek költségei fedezésére előírányoztatott — a már jelzett tőke épségben tartása mellett — 289 frt. Azonban ezen előírányozottösszeg az utólagosan beérkezett kérvények következtében, csaknem megkétszereződött; a honnan önként merült föl ama méltányos kérdés: honnan fedeztesék a többlet? Mire kimondatott: hogy a már befolyt 1880-ik, esetleg a még bévárando 1881-ik évi rendes tagilletményekből, ide értve a rendezendő tár-

lat alkalmából kibocsátott gyűjtőivek utján reménylen-dő adakozásokat is.

Álljon tehát itten a nyilvánosság előtt, részint megnyugtatósául az illetőknek, részint pedig intó s lekesítő például a hideg részvétléneknek, az 1880. évi bevett tagilletményeknek kerület-s községenkinti hű kimutatása.

I. A kézdi-orbai esperes-kerületben: 1. k. szentlélekről begyűlt 51 fr. 2. Polyán és Béla-falváról 36 fr. 20. kr. 3. Esztelnek, Csomortán és Kurtapatakról 34 fr. 40 kr. 4. Szárazpatak és Peselnekről 33 fr. 50 kr. 5. Bereczk és Mártonosból 30 fr. 44 kr. K.-Vásárhely — kantából a) tőke 50 fr. b) tagdíj 66 fr. 26 kr. 7. Gelence, Hilib és Haralyból 19 fr. 8. Alsó-Torjáról 21 fr. 9. Imecsfalva és Petőfalváról 11 fr. 50 kr. 10. Futásfalváról 10 ft. 87 kr. 11. Sárés Százfaluból 6 fr. 25 kr. 12. Nyujtólról 6 fr. 18 kr. 13. Alcsernátonból 5 fr. 14. Szent-Katolnáról 4 fr. 90 kr. 15. Br. Apor Gábor ó méltosága tett 50 fr. tőkét. 16. Dodon József budapesti utazó adott 10 fr. 17. Gr. N. Vincze ó nagysága 5 fr. 18. Még három tag 3 fr.

II. Az alcsiki esperes-kerületben: 19. Csik-Ménaságról béküldetett 23 fr. 92 kr. 20. Ká-szon-Jakabfalváról 8 fr. 85 kr. összeg: 487 fr. 27 kr. Midőn ezen kimutatást — kötelmemből kifolyólag — a nyilvánosság elé bocsátom, nem tehetem, hogy egyletünk nevében is forró hálát és köszönetet ne mondjak azoknak, kik az ügy szentségétől áthatva, a magasztos czél elérését örökbácsü nemes adományaikkal előmozdítani s így a czélba vett tárlat megtartását lehetővé tenni sziveskedtek. De másfelől azt se lehet elhallgatni, hogy némelyek, vagy egészen részvétlén maradtak, vagy tán nem igyekeztek annyi ügybuzgalmat kifejteni, mennyit a jó ügy érdeke megkívánt volna.

Ti főkép hitbuzgó székely fiai és leányai a köz-édes anyának! karoljátok föl és pártfogoljátok e jó irányu szenge egyeletet. S legyen bármily csekély a meghozott áldozat, de mert: „*gutta cavat lapidem*” „*cseppek ből alakul a tenger*”, vigasztalódva fogjátok tapasztalni, hogy rövid idő alatt sok szegény templom eljut azon helyzetbe, hol nem fogja nélkülözni azon cikkek, melyek a legfenségesebb oltáráldozat és lélekiemelő szertartások illendő bemutató-és végzéséhez megkívántatnak.

S hogy nem alaptalan e föltevés, szolgáljon kezes-ségül azon körülmény, hogy szerény oltáregyletünknek, mely 1876. november 19-én lett állandóan megalakulva rövid négy év alatt: 6056 fr. 35 kr. bevétele volt, — ide nem értve az egyes jötevéktől időnként adományozott különböző cikkek, melyeknek értéke szintén szép összeget képvisel. Kiadása pedig a jelzett idő alatt: 1856 fr. volt, a kapott s kiosztott cikkeken kívül. A honnan jelenleg: 4200 fr. állandósított tőkevel bír, melynek kamatai és az évenkint befolyó tagilletmények s más adományokból szokott rendeztetni a kiállítás.

Adja a jó Isten, hogy e szép kerületben egyhá-

zunk minden fiai és leányai, kik idáig a szent ügy oltárára lerakott áldozataikban az elsők közt siettek helyet foglalni, ezután se maradjanak hátra. S mert a példavonzó vel bír: Vajha — főkép — a kedves Székelyföld minden fiai és leányai, őseiktől öröklött példás buzgóságuknál fogva, fölkarolnák e kis anyaegyletet, mely jótévő karjait fölöttük is kitárni kedves kötelességének ismeri.

„Minden Isten nagyobb dicsőségére, és az Anyaszentegyház fölvirágzására!“
Bereczk, 1881. márczius 15.

Bálint László,
egyleti főjegyző.

— **Posta-forgalom** a gyulafehérvári várbeli m. kir. postahivatalnál 1880-ki évben. Élénk képet nyerhetünk e várlakóságainak írásbeli munkásságáról, hogyha a mult évi postaforgalmi kimutatást szemléljük. De nem csak a vár lakóságainak olvasási, írásai tevékenységet kell tekintetben venni ezen alkalommal, hanem Tks Russz Mihály érdemes postamester ur ezen posta kezelője kifejtett óriási fáradozását és működését kell bámulnunk, ki roppant nagy számú és bokros teendői között is szívélyes modorát, szolgálatkészségét és ifjui élénkségét hiven megőrizte s úgy borus mint derült időkbén nehéz hivatalát kellő pontossággal teljesíti. Ime, csak néhány adattal szolgálunk most tisztelt olvasóinknak a mult évi postaforgalomról, melyek előbbi állításunkat beigazolják. Ugyanis: a kocsipostán itt feladott pénzeslevelek és csomagok száma 5372 drb. 768,070 frtnyi értékben, az ideérkezetteké 6783 drb. 946,663 frtnyi összegben. Ezen kis képből is kivehető, hogy az importo nálunk is nagyobb mint az exportó; természetesen, hogy azért az itt feladott utalványozott pénzmennyiség is 66,184 frtot teszen, míg a beérkezett utalványkinzetés csak 23,798 frtra rugott. Ugyanezen arányt megtartják a beérkezett utánvételi lapok, melyek 6816 frt 58 krt képviseltek, míg az itt kifizetettek csak 328 frt 10 krt reprezentálnak.

De nagyobb szerű adatokat szolgáltatnak még a közönséges bérmentes levelek, melyeknek száma 39,000. Mennyi szép szó, mennyi vigasztalás, szerelemvallomás, szemrehányás, szépígéret, intés, igaz és hamis állítás foglaltatott ezen levelek szövegében! Hány regényt lehetne azok tartalmából összeállítani? — A hivatalos levelek száma 160,000 drbot tett ki, és a napfényt nem kerülő levelező lapok 5000 drbban jelentkeztek; a kereszt kötés alatt levő küldemények száma 1500; örömmel constatáljuk, hogy ezek társulatunk által kiadott. „Az Üvegemberke“ című mű szétküldése által is szaporodtak. Nyomtatványok 3000 drbban és újságok — főképen a mi „Közművelődés“-ünk — 33,276 drbban jöttek, mentek. — S ha még a más postákról ideérkezett ajánlott leveleket is beszámítjuk; mondhatjuk, hogy a jó postamester ur kezén keresztül az egész évben 290,128 drb küldemény futott át, melyből egy-egy napra átlag véve 806 drb. esett.

A pénzforgalom pedig 1,862,680 frt 77 krt tüntet

föl. Valóban megérdemli tek. Russz Mihály postamester ur buzgó faradalma és önfeláldozása az elismeréstés méltánylást ugya közönség, mint a magas kormány részéről, kivált ha megemlítjük, hogy 42 évi nehéz hivataloskodása alatt sem a közönség, sem a magas kormány részéről semmi panasz nem emeltetett, sőt működése mindenkinek megelegedését vitatki, s humanus modora kezdetől fogva közbecsüléssel találkozott: nem rég aranyéremkeszttel is kitüntettetett. Cs. B.

— **Grand-Roy ur.** Uraim kalapot Grand-Roy ur előtt! No és ki ezen nagybecsülendő ur? Az nyájas olvasó egy olyan uri ember, mint a milyennel fájdalom! nem nagyon bővelkedik édes magyar hazánk. — Nevét ha tekintjük a „Grand-Nation“-hoz tartozhatik, és valóban királyi (Roy) vér folyhat ereiben. Hazája azonban Poroszország, és minden ize-porczikájában katholicus. Eddig birodalmi és porosz országgyűlési képviselő volt; a napokban pedig Eupen városa, meghajolva e kitünő férfi érdemei előtt, benne és kipróbált jellemében központosítá minden bizalmát, midőn helyettes polgármesterének választotta meg. Ezen új hivatal azonban csak új alkalom volt arra, hogy kitünő bizonyítékát adja gyémánttisza jellemének és szilárd katholicus érzelmének. — A kerületi közigazgatási főnök ugyanis a még mindig kulturharcos porosz kormány meghagyása folytán kérdést intézett a megválasztotthoz: ha kész lesz-e polgármesteri állásában a törvényeknek, ideértve a kulturharcos törvényeket is, érvényt szerezni? Mire a megválasztott kijelenté: hogy midőn a megválasztást elfogadta, ezzel elvállalta a hivatalos kötelezettségek teljesítését, de ha ezek lelkiismeretével összeütközésbe jönnének, ő kész hivatalát letenni. A főn distingvált kérdésre nézve pedig, megválasztásában nem lát okot, hogy ily kérdésre akár positiv, akár negativ nyilatkozatot tegyen. Uraim, kalapot Grand-Roy ur előtt! O—s.

Irodalom.

— **Figyelmeztetés.** Vivés Lajos párisi kath. könyvkiadó eladás végett a következő két munka több példányát tette le a Szent-István-társulat ügynökségénél.

1) Commentaria in Scripturam Sacram R. P. Cornelia Lapide. Et Memoriale Praedicatorum completens analysim omnium verum que in hisce commentariis enucleantur. Opera et studio A. Crampon et Peronne. 26 vol. Ára 136 forint.

Ezen kiadás teljesen a mai hittudomány színvonalán áll, az összes theologia repertoriumja és mind az egyes kötetek végén levő részletes, mind külön általános elemző tárgymutatóval, azonkívül a lapszéleken hasznos repertoriákkal bir, mi a munka használhatóságát nagyban előmozdítja. Részletfizetésre is megrendelhető.

2) Bibliotheca manualis concionatorae, Tobiae

Lohner, Ordine alphabetico digesta, novis titulis adanila, sententiis SS. Patrum et Doctorum illustrata; similitudinibus, motivis, mediis, et doctrinis asceticis locupletata sat. Valóságos thesaurus concionatorum. 5 vol. Ára 30 forint. Színtén részletfizetésre megrendelhető.

A Szent-István társulat ügynöksége.
(Budapest, IV. Lövész-utca 13.)

— **Ujellenzéki lap** fog megjelenni Kolozsvárt ily czimen: „Kossuth-világ”. A lap a függetlenségi párt elveit fogja képviselni s a politika mellett közigazdasági, társadalmi, tanügyi, irodalmi, művészi stb. ügyekkel is fog foglalkozni. A hetenkint megjelenő lap ára egész évre 4 frt, szerkeszti és kiadja Magyar Mihály.

— **Irodalmi jelentés.** Korunk tükresztárkban és epigrammákban. 10—12 ivnyi nagy nyolczadrötű könyvemnek ára előleges megrendeléssel 1 frt — bolti ára 1 frt 50 kr. lesz. A megrendelést levelező lapon kérem mentől előbb hozzám beküldeni, hogy a sajtó költségek némi biztosítása után azonnal nyomhassam és a példányokat husvét táján megküldhessem.

E klasszikus és szabatos nemzeti versalakban irt munkám egy része nem ismeretlen a t. közönség előtt; több lapban találkozhatott egyes darabokkal, de legnagyobb része meg sehol sem jelent meg. — Így, lesz a könyvben egy hosszú „Nagybőjtői predikáció”, melyben a legnagyobbtól a legkisebbit, a parlamenttől egész a gyufagyárig sok sok nagy és kis ember kikapja a magáét. Ugyszintén nagyobb terjedelmű „Harapós Gusztó, ujdonsült akadémikus székfoglalója.” „Három modern regényszelet” egy budapesti képes lap nyomán, mely a budai körben összegyűlt közönséget egy izben oly jóízűen megnevetteté. Több rendbeli, „Mameluk historia”. „Deákpárt”, „Tigrispárt”, megtért és meg nem tért „Negyvennyolczasok”. Honatyák és Hongyerekek; szerény tudósok és szemtelen tudorok, politikus csizmadiaák és csizmadia politikusok; jó és rosz papok; hü- és rugott barátok, bukott és bukandó bankok; tékozló magyarok és takarékos zsidók; uszályos és pinczifrizurás hölgyek; modern csodák és hitetlen csodabogarak, csirkefogók, zsebmetszők és pénztár elkezelők, szóval ismert és ismeretlen nagyságok és kicsiségek Árpád Apántól egész Thaisz Elekig és az ő regementjéig.

Az utókor és a tüzhelytől távol esők kedveért pikáns jegyzetek lesznek a könyv végéhez csatolva.

Mondhatnám azt is, hogy mindez a közelgő választások fűszerezésére van szánva, de nem akarom a titkot elárulni; azért csak azt jegyzem meg meg, hogy minden hatpéldányra egy tisztelet példánnyal szolgálak.

A megrendelendő példányokat bérmentve küldöm meg, azok árát pedig postai utalvány útján kérem e czim alatt.

Tomor Ferencz,
főgymnaziumi tanár.

Budapest, II. ker. Battyányi-utca 53. sz.

A napi események köréből.

— Mélt. Lönhart Ferencz cz. püspök s nagyprépost ur bécsi utjából tegnap visszaérkezett.

— Kinevezések. Veres István bálványosváraljai lelkész esik-szent léleki lelkésznek, V a k á r János ideiglenyugalmazott lelkész bálványosváraljai lelkésznek nevezetett ki.

— Bécsi érseknek G a n g l b a u e r Coelestin kremsmünsteri szt. benedekrendi apát nevezetett ki.

— **Necrolog.** Fájdalommal értesülünk nt. György György kásonyfalvi plébánosnak f. év. márcz. 29-én őjlel szívvelhűdés okozta hirtelen kimultáról. Mi, kik ismertük őt, a mély meggyőződésű, vallásos, kötelemhű papot, fáradhatlan buzgó lelkipásztort, finom tapintatos, talpig derék, becsületes társadalmi férfit szeretve becsültük benne. Közel 30 évig volt a jó kásonyfalvi hiveknek valódi atyja, bölcs tanácsadója, tapintatos vezére, gondos önzetlen pásztora; és ezen idő a kásonyfalvi egyházközség aranykorszakát képezi. Örök jutalmalegyena boldogok hervadhatlan koszoruja! (O—s)

— **Jótekönyv czélu hangversenyt** rendeztek f. é. márczius 20-án Székely Kereszturott báró K e m é n y Bélán és V a r g a Ferencz lelkész vezetése mellett a rom. kath. templom külsejének diszítése céljából. A műsorozat igen változatos tartalommal volt összeállítva s kivitele szépen sikerült. A hangversenyt szerencsekosarak 10 kros nyerevényeinek elárusítása előzte meg, mi igen kedves jeleneteivel nagyon fölvilányozta a kedélyeket. Az összes bevétel 234 frt, a tiszta jövedelem 204 frt volt. A fényes siker elérésében nagy érdeme van a Haller családnak s a szellemes és leleményes b. K e m é n y Bélánénak.

— **Románia** f. évi márczius 26-án állami átalakuláson ment keresztül, a mennyiben a kamara és senatus egyhangul elfogadta azon határozati javaslatot, hogy Románia fejedelemségtől királyságra emeltetik s Károly fejedelem király czimmal ruháztatik föl. A nép örömlelkedéssel fogadta ezen eseményt.

— **Egyetem Esztergomban.** Örvedetes eseménykép vettük a tudósítást, hogy az esztergomi érseki székes főkapitán egyik nagyérdemű tagja közelebről végrendeletet tett, melyben vagyonának jelentékeny részét, mintegy 130 ezer forintot egy Esztergomban alapítandó katolikus jellegű egyetemre hagyta, oly föltétel mellett, hogy ezen összeg mindaddig kamatoztassék, míg a tőke akkorára növekedik, hogy egy egyetem felállítására — és fenntartására elégséges lesz.

— **Gyógyszer a baromfi számára.** A baromfiak számos betegségének elejét lehet venni, ha bizonyos mennyiségű nagymát adunk nekik ételökbén. A hagymát igen apróra kell összevágni s lehetőleg este adni a baj által fenyegetett baromfinak. A csirkék állítólag nagyon szeretik a finomra vágott hagymát.

— **Az erdélyi r. k. irodalmi társulat pénztárába** fizettek: Andrásy József ptg. 1880. és 1881-re 10 frt. Kovács Antal ptg. 1881-re 2 frt 50 kr. Állami főgymnasium Nagyszébenben előf. 1879-re 1 frt, 1880-ra 4 frt. Ugron Lázár ptg. 1881-re 5 frt. Daró Alajos rgt. 1878-ra. 50 kr. 1880-ra 2 frt., 1881-re 2 frt. Rózsa Dávid rgt. 1878-ra 50 kr., 1879-re 2 frt., 1880-ra 2 frt, 1881-re 1 frt 50 kr. Rieger Imre rgt. 1878-ra 50 kr., 1879-re 2 frt. Szász Károly ptg. 1878-ra 1 frt 25 kr., 1879-re 5 frt. 1880-ra 1 frt 75 kr. Elemi fitanoda Szamosujvárt, előf. 1879-re 2 frt., 1880-ra 4 frt.

— **Pénztári üzenet:** Mlts. Ugron Lázár pártoló tag urnak. Köszönettel vettük, dijhátralék nincsen.

K i a d j a: Az erdélyi rom. kath. irodalmi társulat. Szerkesztőbizottság. Felelős szerkesztő: BIRÓ BÉLA. Szerkesztőtársak. BALOGH IGNÁCZ, CSERNI BÉLA, CSISZÉR JÁNOS, Dr. TÓDOR JÓZSEF.

Nyomatott a püsp. lyc. gyorssajtóján Gyulafehérvárt. (Klúger B.-nál)